REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 3. Brașov, Vineri 4 (17) Ianuarie 1908.

O nouă orientare în cele economice.

Ocupațiunile oamenilor noștri acasă în patrie și nu peste Ocean.

II.

O altă ramură, care a început să fie la noi bănoasă, este *creșterea vitelor*. Marii noștri economi de vite sunt într'o debandadă adevărată, și nu știm cum se vor mai putea reculege, ne mai având pășunile ieftine în România, sub raporturile agricole schimbate. De altă parte cultura vitelor la noi a devenit așa de bănoasă pentru micul și marele cultivator, cum nu a fost nici odată, și vitele au prețuri așa zicând fabuloase, față de prețurile *bune* din alte timpuri. Apoi nici odată nu a avut țăranul nostru posibilitatea să crească vite de *rassă* ca astăzi. Statul pune la dispoziția cultivatorilor particulari, mari și mici, armăsarii săi de sânge nobil pentru taxe bagatele sau chiar și gratis, și prin satele noastre se văd tauri și vieri de prăsilă de mare valoare, cum nu i-au avut nici odată, sub regimul pășunei nelimitate. Ba chiar și țăranul nostru simplu pe alocurea a învățat a cunoaște și aprecia foloasele reproductorilor de pur sânge, față de cei de jumătate sânge și de corcituri. Mai sunt și expozițiile de vite cu premii de încuragiare peutru vitele de rassă, și în aceste țăranul simplu poate lua cuncurența cu bun succes cu marele producător, și produce mai ieftin decât acesta. Caii mai mici produși de țăranul nostru, sunt cu totul de altă valoare decât caii mari, dar molateci ai vecinilor noștri Sași, deși ai lor sunt mai frumoși ca exterior și mai bine ținuți. Oare ar fi lucru prea greu să se asocieze mai multe comune la olaltă și să închirieze la munte și în locuri potrivite niște *pășuni speciale pentru mânzi*?

Păstorii și ciobanii noștri cutreeră an de an munții Carpați, și să nu fi găsit dânșii: să știe cari din munți sunt mai buni de pășune pentru mânzi și cari pentru vitele bovine și cari pentru oi? Oare pentru mai bună utilizare a acestora ar fi lucru atât de greu de a injgheba cu ajutorul băncilor locale câteva lăptarii societare pentru exportul de unt și brânzeturi în mare, pentru a aduce bani între oameni vara și iarna? Dar cu acestea am fi și terminat cu îmbunătățirile pe terenul agriculturei. Vom putea da pâne la câteva zeci de mii de familii. Atât și nimic mai mult.

Dar ce ne facem cu restul și cu sporul îmbucurător al poporului nostru și a escedentului brațelor de muncă?

Neapărat că trebue să căutăm și să găsim acestor brațe de muncă ocupațiune acasă. Și isgonirea lor în massă din America, în lunile din urmă, ne arată că nici spre America nu putem gravita pentru durată cu ele. Fatalmente trebue să le dirigem spre industrie și comerciu — spre industria mică și mare. Pentru aceasta avem capitaluri suficiente adunate la băncile noastre strânse din sudoarea opincii; avem materii prime necalculabile, avem căderi de apă ca forțe motrice poate la un milion de cai putere; aproape toate centrele mari românești și văile romantice sunt traversate de căi ferate, drumuri așternute cu petriș, deci comunicațiunea ușoară cu orientul și occidentul, c'un cuvânt avem de toate. Dar ce ne lipsește, e spiritul de asociațiune și de interprindere, din cauză, că direcțiunea creșterei tinerimei a fost unilaterală, căci toată lumea bună aleargă spre artele și ocupațiunile liberale. Pe cele productive aproape că le-am perdut din vedere. Bogăția și buna starea morală și materială a unui popor nu atârnă atât dela numărul advocaților, profesorilor și teologilor, cât mai mult dela numărul firmelor industriale și comerciale, și ea consistă în capitalele ce le invârtesc anual și în profitul ce-l aduc. Deci spre acestea ar trebui să ne îndreptăm de acum înainte mai mult și noi privirile.

Să mai căutăm putere în industria mică și comerciul mic de detaliu, ca cel puțin să scăpăm din starea de umilință, ca să nu mai vedem satele noastre pure românești inundate de meseriași și negustori străini, și pe Român alergând la străini până și după obiectele cele mai neînsemnate și de prima necesitate.

Industria mare cu adevărat va putea să prospereze numai acolo, unde avem materia primă în abundanță. Putem să utilizăm căderile și cursurile de apă ca forțe motrice, și avem un început în deprinderile poporului nostru. Așa industriile textile în legătură cu mica industrie casnică. Inul reușește în cea mai bună cantitate și calitate pe toate văile și plaiurile munților noștri până la cele din urmă case răslețe din munte. Și tocmai acolo avem brațe disponibile, multe și se practică cele mai frumoase broderii și țesături artistice, cari ne fac onoare și desfid orice concurență. De ce nu s'ar încerca oare înființarea unui atelier mare, ori a unei fabrici de torsul și țesutul inului, care ar putea să dea câștig și pâne la bărbați și la femei iarna și vara și tocmai în regiunile cele mai sărace și mai înapoiate? Oare ar fi atât de greu de a întra în legături c'un fabricant de platoșă de in din Boemia?

Ridicarea lefii oficerilor. Despre cestiunea aceasta s'a vorbit și s'a scris mult în timpul din urmă mai ales în Austria. Era vorba ca încă în anul acesta să se ridice solda oficerilor din armata comună, dar în cele din urmă cestiunea a rămas pendentă și nedecisă. Fiind vorba de armata comună, se înțelege de sine, că o astfel de măsură se poate lua numai de delegațiuni. A fost deci de lipsă să fie câștigată și dispozițiunea în Ungaria, pentru această reformă budgetară, care cere noui sacrificii dela contribuabili. Unul din membrii de frunte ai delegațiunei ungare dl Lad. Okolicsany, a avut o convorbire cu un redactor dela »N. Fr. Pr.« asupra cestiunei urcărei lefei oficerilor. Okolicsany este și raportorul asupra budgetului armatei în delegațiunea ungară, deci e în măsură de a fi bine informat.

Din împărtășirile lui resultă importantul fapt, că solda ofițerilor va fi mărită în parte *încă în decursul anului acestuia*, fără ca printr'asta să fie pus în mișcare întregul complex al cestiunilor militare și fără ca să se facă vre-o contra-concesiune pe terenul național. Delegațiunile vor ținea deja în cursul verei anului curent, viitoarea lor sesiune, în care va fi votat budgetul pentru 1909 și d-nul Okolicsany crede că până atunci și Ungaria va fi câștigată pentru această nouă reformă. Vorba ceea: Unde a mers miia, meargă și suta.

La aniversarea ziarului nostru.

Confrații noștri dela „*Viitorul*“ din București, publică în numărul de la prima Ianuarie st. v., 1908 al acestui ziar următorul călduros articol relativ la aniversarea ziarului nostru:

Cel mai vechiu jurnal românesc își serbează jubileul de șeaptezeci de ani. Șeaptezeci de ani de muncă rodnică, șeaptezeci de ani de luptă purtată cu demnitate!

„Gazeta Transilvaniei“ a văzut timpuri grele și furtunoase, a fost și ecoul unor vremuri mai senine, și a luptat totdeauna cu vrednicie pentru frăția, pe care cei 40.000 de mucenici au jurat-o pe „Câmpul Libertății“. De aceia cuvine-să, că acum când cel mai vechiu ziar politic și primul ziar cotidian al Românilor din monarchia Habsburgică a ajuns la frumoasa vârstă a patriarchilor, cu inimă curată și cu adevărată dragoste frățească să-i urăm: Multi ani înainte!

*

»Gazeta Transilvaniei a apărut în Iulie 1837, sub direcția lui George Barițiu. După două săptămâni dela apariție ea fu suspendată de censură și abia la 1 Martie 1838 putu să reapară in urma unui decret imperial. Pe lângă »Gazeta Transilvaniei« a apărut și »Foaia Literară«, care dela 2

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

„Götzendämmerung“.

— Urmare. —

Renumita baroneasă Schönberger, în roman e actrița Nelly Bárdy, joacă pe samsarul politic. Protectorul ei e Dr. Boldog, faimosul advocat cu jobenul cenușiu, șiret, uns cu toate unsorile, fără scrupule morale, ilustrat printr'o serie întreagă de clienți, ale căror mici sau mari afaceri, le aranjază pe lângă bacșișuri grase sub masca patriotismului entusiast și desinteresat.

Din mocirla politicei patriotice, să ridică persoana lui Trauttmann, sinceră, cinstită.

E caracteristic momentul, în care la sfințirea noului preot, din satul său natal, eroul nostru, din lipsa unui organist, cântă la orgă. In momentul, în care preotul să urcă pe anvon să predice, și-și începe predica printr'o rugăciune ungurească, iar apoi jumătate ungurește, jumătate nemțește dă lecții de patriotism celor 2—3 mii de Șvabi — dela orgă răsună primele acorduri ale Himnului împărătesc. Ca prin farmes începe toată biserica să cânte, bătrâni, tineri, fete, femei, cântă cântarea de mult de mult auzită și aproape uitată. Ca un câine turbat se repede preotul de pe anvon — dar lumea cântă, cântarea linistită plină de pietate până la sfârșit.

Manevrele împărătești se țin în Bănat, nu departe de locul acțiunei noastre. Impăratul și-a trimis ca reprezentant pe arhiducele moștenitor. Deputațiuni peste deputațiuni îl întâmpină depunând omagii de fidelitate. Arhiducele îi primește pe toți după merit, pe Românii conduși de popa Grigorie Lazar și Teodor Văcărescu, cu deosebită dragoste. »Majestatea Sa e vesel că singuraticele popoare țin la tradițiile lor naționale. Progresul Românilor e incontestabil, iar capacitatea lor de a conlucra la afacerile statului nu mai poate fi trasă la indoială,« răspunde arhiducele la alocuțiunea preotului. Mândră și fericită părăsește deputațiunea sala de primire.

Chlopy, Chlopy, încă joacă rol, arhiducele ține și el la acel »Nici-odată« al împăratului și acestui sentiment îi dă expresie, primind un tablou, care reprezintă momentul istoric al cetirei ordinului dela Chlopy.

Așa să înșiră rând pe rând alternând, când istoria politică a celor 4 ani din urmă, când sbuciumul sufletesc al americanului Trauttmann, venit ca un mesia să-și scape neamul și pe ai săi de pericol.

Soartea și mai ales evenimentele politice sunt incalculabile. — Tocmai când Kristoffy să simția mai tare — după ce parlamentul fusese isgonit ca o ceată de derbedei descreerați — când Trauttmann începu să lucre mai cu dinadinsul la rezolvarea problemei dunărene — un rescript regal — ministeriul Fejerváry cade, iar la cârmă sunt chemați gălăgioșii și irozii frazelor umflate. Boldog ajunge ministru de justiție.

Iată-ne în fața alegerilor. Fierbere, agitație — și cercul lui Trauttmann e în fierbere — pe cine să aleagă? Românii în frunte cu popa Grigore Lazar și Teodor Văcărescu, ținuseră sfat încă acum un an și hotărâseră, ca la alegerile viitoare, dacă nu vor avea candidat român, vor vota toți până la unul cu candidatul neamț. Dr. Traian Pop, le arătase scurt și precis importanța elementului german în partidul naționalităților.

Alegerile erau la ușe, faima lui Trauttmann să răspândise, și într'o bună dimineață să pomenește cu Teodor Văcărescu, că-i face propunerea să primească să candideze asigurându-i votul Românilor. Trauttmann primește, toți Șvabii se grupează împrejurul său. Iși ține întrarea triumfală în satul românesc al lui Teodor — e primit în sunetul clopotelor cu treascuri, alaiu și cu toată dragostea și sinceritatea unui popor dornic de lumină. Aparatul electoral al guvernului nu se înșală nici odată — socoteala e positivă — Trauttmann trebue nimicit cu orice preț. E de mirat cum autorul a pătruns atât de bine în secretul nostru electoral — manopera e satanică — dar tocmai aici zace priceperea stărilor noastre electorale. Notarul aduce la cunoștință că guvernul Fejérváry, nefiind constituțional, toate actele lui se declară de nevalabile — deci nevalabil e și actul de naționalitate al lui Trauttmann. Alegerea lui Trauttmann devine iluzorie. E vorba cu socoteala fără birtaș. Căci însuși propune imediat candidatura preotului Grigore Lazar — și lucru ne mai pomenit — nemții toți își dau voturile popei valah bătând pe candidatul guvernului cu majoritate covârșitoare.

Multă dragoste și mare simpatie arată autorul față de Români și naționalități. E pornită din singura convingere adevărată, că libertatea națională numai cu unirea tuturor naționalităților se poate duce la isbândă.

O aspră, dar bine meritată lecție, le dă Sașilor noștri, când le spune că politica lor mică și îngustă, circumspectă și plină de prejudicii, duce la ruină. — Nu de cele 200.000 de Sași e vorba, — e vorba de $2^1/_2$ milioane de nemți din Ungaria. Politica săsească e oarbă, egoistă, nu să văd decât pe ei — ei singuri voesc să formeze o noțiune, până când $2^1/_2$ milioane de nemți așteaptă răsăritul soarelui. In fruntea lor ar trebui să se pue Sașii, atunci abea ș'ar asigura viitorul.

E mare adevărul acestor cuvinte dar nu vor fi în stare să miște nici o peatră — egoismul e cea mai oarbă și cea mai de neînvins putere.

Trauttman pleacă desperat — aicea nu să poate face nimic.

(Va urma.)

ulie 1838 își schimbă titlul în »Foaia pentru minte, inimă și literatură«. Amândouă foile eșiau odată pe săptămână și erau tipărite cu litere cirilice. Directorul lor era George Barițiu, iar Andrei Mureșianu și Iacob Mureșianu erau redactori interni.

După căderea Transilvaniei în mâinile insurgenților, »Gazeta Transilvaniei« fu suspendată la 1 Martie 1849 și reapăru abia la 1 Decembrie acelaș an. La 1 Martie 1850 fu din nou suspendată, de oarece George Barițiu publicase în coloanele ei, raportul lui Avram Iancu despre cele ce s'au petrecut în Munții apuseni, în timpul revoluției, raport care apăruse mai înainte la Viena în limba germană. După un interval de 6 luni »Gazeta« reapăru sub conducerea lui Iacob Mureșianu, care introduse încetul cu încetul literele latine.

De acum înainte »Gazeta« apare regulat, articolele ei însă trebuiau presentate mai întâi poliției în traducere germană. Nu numai guvernul absolutistic vedea cu ochi răi »Gazeta«, — dar sub opresiunea rusească — ea fu oprită de a mai trece în Muntenia. In timpul ocupațiunei rusești dela 1853, acel care era prins că cetește »Gazeta Transilvaniei« era amendat cu 60 de galbeni.

La 1868 Iacob Mureșianu fu dat în judecată pentru articolele publicate în chestia uniunei Transilvaniei cu Ungaria, îndeosebi pentru publicarea protestului dela Blaj. Foaia fu din nou suspendată.

La 1877 »Gazeta Transilvaniei« trecu sub conducerea actualului director, d-nul Aurel Mureșianu, care o conduce cu însuflețire și astăzi.

Rolul ce l'a avut »Gazeta Transilvaniei«, în viața națională a Românilor, e cu atât mai important, cu cât în coloanele ei s'au discutat chestiuni privitoare la viața Românilor de pretutindeni.

S. O.

Membrii delegațiunilor în Triest. De câteva zile se află în Triest membrii delegațiunilor ungare și austriace, invitați de către administrația marinei, să participe la o excursiune instructivă pe mare. Delegații Austriei și Ungariei se poartă cam rece unii față de alții. Causa acestei atitudini reservate este, precum s'a exprimat președintele delegațiunei ungare față de un ziarist, că Austriacii vor veni în chestiunea urcării lefurilor ofițerilor cu pretensiuni, pe cari delegații ungari nu voesc să le implinească. De altă parte președintele delegațiunei austriace, Fuchs, a declarat, că Ungurii observă în această chestiune o atitudine expectantă. El crede însă, că și Ungurii vor împlini dorințele directe ale ofițerilor.

Regele Carol către armată.

De anul nou Regele Carol a adresat armatei următorul înalt ordin de zi:

Ostași!

In împrejurările grele prin cari a trecut România în anul din urmă, sunt fericit să constat că armata, pururea pătrunsă de sentimentul datoriei, a fost la înălțimea chemării sale.

»Tot de odată ați dovedit cât de adânc este înrădăcinat în inimile voastre spiritul disciplinei militare.

»Țara întreagă, împreună cu Mine, vă privim dar cu o deplină încredere și suntem recunoscători pentru purtarea voastră bărbătească întru restabilirea ordinei turburate, care a făcut cu putință îndeplinirea operei de reforme cerute de toți. Astăzi nu mă pot îndoi, că la orice vijelie, veți fi gata la toate jertfele pentru a asigura viitorul și propășirea patriei.

»Vă urez din tot sufletul un an bun și liniștit, rugând pe Dumnezeu să vă dăruiască fericire și sănătate.

»La mulți ani!«

Dat în București, 1 Ianuarie 1908.

Carol.

Din Țara Oltului.

Un sinod mixt în chestiunea susținerii școalelor.

Făgăraș, 31 Decemvrie 1907.

On. D-le Redactor! Chestiunea salvărei școalelor românești gr. or. din protopopiatul Făgărașului — în urma convocatorului Rev. dn protopop N. Borzea — a ajuns spre desbatere astăzi în sinodul mixt compus din preoți și învățători.

Țin de mare însemnătate a se ști decisul descendenților lui Radu Negru din vestita Țara Oltului! Permiteți-mi deci să vă present următorul raport fidel:

Punct la 10 oare se întrunesc în noua sală a școalei — pentru prima dată, d-nii preoți și învățători în sinod mixt, cu o mică escepțiune, în număr total. Aici trebue să observ că din parochia centrală Făgăraș afară de Rev. protopop nimeni n'a luat parte, nici chiar învățătorul! deși aici e lamura țării Oltului. Aici sunt Dr. Șenchea sufletul țării Oltului, Dr. Popescu membrii în comitetul par. ș. a. cari numai binele ni-l vreau și frumoase și bune deslușiri și povețe ne-ar fi putut da ca cunoscători ai legilor față de legea cea nouă a lui Apponyi, pe care lege unii din cei de față și-o esplicau tare greșit.

Rev. dn protopop Borzea prin o vorbire într'adevăr momentuoasă și înălțătoare deschide sinodul. Vorbirea e primită cu vii aprobări. După invocarea duhului sfânt se trece la alegerea notarului și a bărbaților de încredere. Cu unanimitate se aclamă: Traian Păcală notar, iar On. d-ni V. Grama și N. Clonța membrii de încredere. Să dă apoi cetire prin notar, circulariului Ven. Consistor metropolitan ca obiect al desbaterei în sinod în cestiunea întregirii salariului învățătorilor conform legei nouă. Circularul se ia spre știință și d-l protopop esplicând și arătând periculele, în care sunt espuse a cădea și a se perde cu totul școalele noastre sustinute până astăzi cu mari jertfe, deschide discusiunea și pe rând dă loc tuturor vorbitorilor insinuați.

Cel dintâi vorbitor On. V. Grama preot în Riușor cu legea în mână arată că e foarte grea situația ca poporul, respective biserica să susțină școalele din al său propriu, precum și greu e a ajunge la ajutor de stat de oarece învățătorii nu ar fi cualificați după cum cere lege. D-sa reprobă, spre mirarea tuturor — cualificația de azi a învățătorilor din tract, și-o aduce drept motiv la neprimirea ajutoarelor de stat! Aruncă vina asupra învățătorilor, că nu ar posede limba maghiară în măsura recerută de lege, ca să capete ajutorul de stat, deși învățătorii din tract cu escepțiunea a doi trei mai vechi — sunt tot oameni tineri, eșiți numai de eri alaltăeri din școli și prin urmare indopați cu limba maghiară în școlile civile și în gimnaziul din Făgăraș cu câte 4—5 cl. și în fine în școalele pedagogice.

Foarte potrivit și la loc i-a răspuns părintele N. Clonța din Beclean, arătând și documentând că nu spre a censura, respective esamina cualificația învățătorilor suntem chemați în sinod, ci pentru apărarea și susținerea școalelor, a sufletului nostru românesc. In acelaș sens a vorbit și părinte Baicu din Calbor.

Deviind discuțiunea președintele provoacă conform punctelor din circulariul consistorial parochiile prin On. preoți după sematism să se declare în chestia susținerei școalelor. — Cea dintâi parochie Becleanul cu 2 învățători s'a declarat a reflecta la ajutor de stat de câte 200 cor. pentru ficare învățător. Celelalte comune în număr de peste 36 toate s'au declarat deasemenea a reflecta la ajutor de stat, unele la un ajutor mai mare, altele la un ajutor mai mic. Vorba românului: »Să îmbulzeau ca țiganul la stână.« *Numai comunele bisericești Gălațul și Calborul nu reflectează la ajutor de stat.* Onoare lor, și laudă conducătorilor și adevăraților păstori, al căror glas 'l ascultă turma! Observ aici, că ambele aceste comune sunt preste Olt și nu dincoace.

Când Rev. d-n protopop a pus pe tapet întrebarea, cari centre vor trebui ajutorate de Prea Ven. Consistor? Doamne cum să îmbulzeau?! Chiar comune ca Veneția inferioară cu școală capit. Șercăița, Breaza, Sâmbăta superioară să îndesau. In fine s'a ales loco primo școala din Făgăraș, Sâmbăta infer., Veneția infer., al 3-lea post, Șercăița Breaza și Sâmbăta super. cereau ca să fie propuse Ven. consistor spre ajutorare. — Eshauriat acest punct cu chiu cu vai, dar cu un neașteptat resultat — după cum s'a esprimat însuși d-l protopop — s'au dat unele deslușiri referitoare la escrierea emolumentelor resp. izvoarelor necesare la intregirea lefei după legea nouă.

Țin să amintesc că s'a exprimat — și cu dreptul — din unele părți, ba s'a făcut și propuneri, ca să meargă d-l protopop în comune, se adune sinoadele parochiale, să le însuflețească și să le îndemne spre nouă jertfe. Propunerea aceasta, atât de naturală, nu s'a primit însă din partea celor chemați.

La orele 1 p. m., sinodul s'a închis.

Nu pot încheia raportul meu fără a nu face unele observări și anume: foarte bine a accentuat On. preot. N. Clonța, că ziua ținerei conferinței nu a fost potrivită, căci a fost prea pripit convocată, de oare ce cei mai mulți din d-nii preoți nu au putut ținea sinoade parochiale, căci numai cu o zi sau două mai nainte au căpătat convocatorul, etc., iar alții nu erau în clar cu situația.

O nedumerire mai am încă: Oare pentru ce nu a primit Onorata conferență propunerea părintelui Clonța, ca Onor. d-n protopop, ca șef tractual, să easă prin comune, bună oară ca alți șefi tractuali, să concheme sinoadele și să însuflețească poporul spre nouă jertfe, căci știut e că glasul păstoriului »e mai auzit ca al ciobănelului«. Am rămas tare deprimat când am văzut că din 38 comune bis. din tractul Făgărașului numai două au refuzat ajutorul de stat, și astfel vor fi scutite de urmările legei, pe când cele multe sunt expuse perderei!

Dacă și cele 52 comune biser. gr. cat. din Vicariatul Făgărașiului vor urma exemplului dat de noi, atunci, ce ne mai rămâne?!

Dela descendenții lui Radu Negru se așteptau alte hotărâri și alte fapte! Dar poate nu e prea târziu, căci și în oara a 11-a se pot îndrepta lucrurile. Să sperăm!

Un asistent.

Proces de agitație.

Oradea-mare, 15 Ian.

In 11 Ian. st. n. a decurs înaintea tribunalului din Oradea-mare procesul de agitație al dascălului *Petru Mihuța*, din comuna Câmp (aproape de Vașcău). Substratul acestui proces este așa numita agitație contra națiunei maghiare săvârșită cu ocazia alegerii de deputat la Beiuș. Activitatea desvoltată pentru învingerea steagului național a fost timbrată de agitație.

Acuzatul a încredințat procesul advocatului Dr. *Ciordaș* din Beiuș, care l'a predat substitutului său din Oradea Dr. A. Lazar. Harnicul advocat Lazar însă pe timpul desbaterii procesului a fost îndepărtat de Oradea, netranspunând procesul altui advocat. Starea mizerabilă, în care se afla acuzatul, rămânând fără apărător, a fost salvată de Dr. D. Lascu.

In ultimul moment a luat apărarea, îndeplinindu-și cu toate aceste rolul cu succes rar. După o vorbire avântată și dustrugătoare a argumentelor aduse de martori și procuror, acuzatul a fost osândit *la 7 zile temniță de stat și 20 coroane amendă în bani.*

E de relevat faptul, ce conducătorul nouei mișcări culturale-politice din Bihor — Dr. Lazar — l'a comis: rămânerea dela proces și netranspunerea actelor altui advocat. Noua direcțiune s'a inaugurat prin umflatele rapoarte despre »o viață nouă« în Bihor. Caracteristica acestor fel de oameni, e sărăcia de duh, vânarea după interese în lupta națională, și piramidicile laude prin ziare. Casul învățătorului Mihuța ca și casul altui învățător Indreica (al cărui proces de pressă a fost luat de un avocat jidan — refuzându-l Dr. Lazar) luminează în deajuns fondul moral al »nouei direcțiuni.« *Cor.*

Cronica din afară.

In jurul asasinării lui Sarafoff. Deputatul bulgar Strașimirow, implicat în afacerea omorârei șefilor revoluționari bulgari Sarafoff și Garbanow, a fost liberat din închisoarea preventivă.

Situația în Maroc. Ziarul »Kölnische Zeitung« anunță din Fez, că din scrisorile sosite acolo dela diferiți șerifi, cari au declarat detronat pe sultanul Abdul-Aziz, reese că noul sultan, proclamat de ei, ar fi dispus să respecte atât tratatele și convențiunile anterioare cu statele streine cât și condițiunile impuse de actul dela Algeciras.

Mulay Hafid ar proecta de asemenea o înțelegere cu sultanul Turciei. Știrile din sorginte franceză spun că sultanul Abdul-Aziz ar fi cerut guvernului francez să trimeată la Casablanca trupe franceze, iar trupele sale proprii le va trimite la Rabat, pentru a restabili ordinea acolo. Se afirmă că peste 100 de triburi ar fi făcut până acum act de supunere către Mulay Hafid.

Nou complot armenesc contra sultanului. »Politische Corespondenz« află din Constantinopol, că poliția de acolo e pe urmele unui mare complot al revoluționarilor armeni, contra vieții sultanului. Pe baza unui denunț primit din sorginte vrednică de încredere, două femei armene sosite de curând la Constantinopol, au fost supuse unui lung interogator. Din acest interogator a reeșit, că cele două armence veniseră la Constantinopol cu o însărcinare din partea comitetului revoluționar. Poliția n'a putut însă stabili până acum în mod precis caracterul acestei misiuni.

Situația în Persia. Parlamentul din Teheran a ținut alaltăeri o ședință secretă pentru a discuta raporturile dintre guvern și parlament, precum și situația dela granița turco-persană. Raporturile dintre parlament și guvern s'au înăsprit din nou. Cluburile politice reîncep activitatea lor. Dânsele cer ca fiecare să-și îndeplinească făgăduelile date, cer crearea unei garde municipale și reproșază guvernatorului capitalei, inactivitatea sa în ce privește urmărirea în diferitele asasinate comise.

ȘTIRILE ZILEI.

— 8 Ianuarie v.

Instalarea noului protopresbiter ev. săsesc al Brașovului. Cu o deosebită pompă a fost instalat alaltăeri după amiazi noul protopresbiter evangelic al Brașovului, vicarul Dr. Francisc Herfurt. Pe toate străzile, prin cari a trecut imposantul cortegiu, a staționat o multime de oameni, cari au salutat respectuos pe simpaticul protopresbiter.

Din Târgul-Murășului se anunță, că colonelul Jenaki a declarat directorului teatrului din localitate, Hevesi, că nu va permite pe viitor musicei militare să cânte la reprezentațiunile teatrale, dacă se va mai juca piesa »A kuruczfurfang«. Deasemenea va opri ofițerimea să asiste la representațiunile teatrale. Din causa aceasta e mare supărarea în sânul patrioților!

Cununie. D-l Ludovic Bardosy, mare prietar în Pișcolt (com. Bihor) se va cununa cu d-șoara Irina Antal în 19 Ian. a. c. în biserica catedrală română gr. cat. din Oradea-mare.

Pentru masa studenților români din Brașov au mai contribuit în loc de A. n. f. d-l Dr. A. Halic, medic, Lipova, 10 cor., d-na văd. Elena Craioveanu din Hălchiu pentru răposații ei Ioan, Vasile și Gheorghe 8 cor., cvota de ajutor dela Biserica Sf. Nicolae din Brașov pe lunile Ianuarie, Februarie și Martie 1908 suma de 200 cor.

Primească generoșii donatori cele mai călduroase mulțămite. — *Direcțiunea gimn. gr. or. român.*

Prinderea unei vestite bande de spărgători. Poliția din Budapesta a reușit să captureze alaltăeri o vestită bandă de spărgători, care a făptuit de un timp încoace număroase și importante furturi. Banda, compusă din 4 persoane, își începuse operațiunile încă din anul 1900, membrii ei se purtau îmbrăcați cu multă eleganță, totdeauna mănușați și jobenați. Aceasta și explică greutatea capturărei lor până acum. Printre spărgători se află și un giuvaergiu, anume Bela Festiți.

O mare nenorocire la Bois de Boulogne. Din Paris se anunță, că șasezeci de persoane patinau alaltăeri pe lacul dela Bois de Boulogne. Un copil patinând în zona interzisă a căzut în apă și s'a înecat. Indată ca la treizeci de persoane au alergat să-l scape. Ghiața însă s'a rupt sub greutatea lor și dânșii au căzut în apă. Mai mulți dintr'înșii au putut să scape singuri, alții au fost scoși de către asistenți. Se socotește, că mai multe persoane ar fi rămas în apă. S'au făcut cercetări active de către pompieri. După edițiunea specială a ziarului »Le Soir«, 5 cadavre au fost scoase până la orele 6 jum.

Lacul dela Bois de Boulogne e împărțit în două părți. O parte e de 4 metri de adâncă și poate fi folosită la patinaj numai dacă ghiața e cel puțin de 10 centimetri de groasă; cealaltă parte poate fi folosită și când ghiața e numai de 8 centimetri grosime. Marți a fost oprit patinajul pe partea cea mai periculoasă. Cu toate astea mai multe persoane de ambe sexe au patinat și pe acolo. Rupându-se ghiața, toți cei ce se aflau pe acest loc au căzut în apă. A fost un moment de spaimă și desperare. Strigăte cutreerătoare se auziră și abia numai după vre-o 6 până la 8 minute a putut să înceapă lucrarea de salvare.

Pompierii voluntari aparținători filialei Brașov (Dârste), invită la balul ce-l vor aranja Dumineca în 6 (19) Ianuarie 1908 (ziua de Bobotează) în sala berăriei »Czell« din Dârste. Inceputul la 6 oare seara. Prețul de întrare de persoană 60 fileri. Suprasolviri și oferte marinimoase se primesc cu mulțămită și se vor chita pe cale publică. Venitul curat este destinat dentru acoperirea cheltuelilor necesarii ale pompierilor din Dârste.

Un rescript al Țarului. Țarul a adresat lui Stolypin, președintele consiliului de miniștri, un rescript, în care relevează talentele, lealitatea și devotamentul său, spunând, că a găsit în persoana primului său ministru un îndeplinitor eminent al ordinelor sale, și dovada evidentă o face în-

credorea crescândă a populațiunei față de guvern, ultimele alegeri pentru Duma și multe alte fericite simptome evidente de potolire. Drept recunoștință pentru meritele patriotice, țarul îl numește secretar de stat.

Mare nenorocire într'o operă. Din Boyertown (Pensilvania) se anunță că la opera de acolo, a izbucnit un incendiu în urma evploziunii căldărei de la o mașină. Mai mult de 150 de persoane, cea mai mare parte femei și copii, au fost ucise. Cea mai mare parte a victimelor sunt Germani.

Zece mii de franci într'o bombă. Cunoscutul anarhist Louis Haudaylt, care a murit de curând, a lăsat după sine o bombă montată. Bomba a fost dusă la depositul de artilerie și luându-se măsuri deosebite de precauțiune a fost desfăcută. S'a aflat în ea în loc de materie esplosibilă, zece mii de franci, pe cari răposatul i-au testat fratelui său.

Experiențe cu o mașină de zburat Cu tot frigul strașnic care domnește în Paris, aeronautul Farman a făcut Mercuri noui încercări cu mașina sa de zburat, în scopul de a câștiga premiul de 50.000 de franci. Experiențele au avut succes. La prima încercare Farman a zburat cu aparatul său până la punctul fixat. La a doua încercare, la care s'a ridicat până la înălțimea de 6 și 8 metri, a dublat acest punct, făcând o circonferență complectă. Al treilea zbor a reușit de asemenea pe deplin. Totuși Farman a declarat, spre surprinderea tuturor, că n'a câștigat încă premiul, deoarece a atins odată pământul. Atingerea fusese însă atât de ușoară, încât nu fusese observată de public. Farman va reîncepe experiențele sale și speră, că de data asta va câștiga premiul de 50.000 de franci.

Romanul unui muzicant orb. Ziarele din Florenta se ocupă pe larg de fuga muzicantului Catalonatti. Acesta, un om cu desăvârșire orb, în vârstă de 20 ani, dădea lecții de mandolină și de cant d-șoarei Ida Pecorini, în vârstă de 21 ani. Intre cei doi s'a născut o dragoste pasionată și s'au hotărât să fugă. Măestrul e foarte cunoscut la Florența și e însurat cu o femee de 40 ani, Armida Viviani. In momentul fugei el a scris nevestei: »Sunt sătul de viață... cu tine, care ești bătrână și urâtă și fug cu îngerul meu«. Cei doi fugari s'au dus la Tunis, dar acum patru zile s'au întors la Florența. Nevasta părăsită, aflând de întoarcerea fugarilor, le-a făcut atâtea scene, încât au fugit din nou, de astă-dată la Marsilia.

Un tânăr absolvent de 6 sau 8 clase gimnasiale, care știe bine ungurește, află aplicare imediată ca practicant în farmacia mea, pe lângă condițiuni favorabile. Reflectanții să se prezenteze în persoană. Dumitru Banciu farmacist în Săliște (Szelistye) comit. Sibiiu.

Apel și avis!

Aducem la cunoștința On. public românesc din Brașov, că din cauza schimbărilor întâmplate în comitetul Reuniunii femeilor române din loc, colecta îndatinată pentru îmbrăcarea din partea Reuniunii a fetițelor sărace dela școalele noastre românești, nu s'a putut efeptui înainte de sărbători.

Comitetul Reuniunii însă, acum deja constituit, nu întrelasă a îmbrăca fetițele sărace cât mai curând.

Spre acest scop aviseazā publicul român și-l roagă a lua spre știre că săptămâna viitoare, dame din comitet vor începe a colecta la familiile românești. Cei ce preferă a preveni vizita, pot trimite obolul lor subscrisei presidente.

Brașov, în 3 (16) Ian. 1908.

Maria B. Baiulescu, presidentă. *Iuon Lengeru*, secretar.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta. 16 Ianuarie. In ședința de eri a camerei deputaților, deputatul Dr. Iuliu Maniu a făcut interpelarea anunțată cu privire la *măcelul din Pănade*. Dr. Maniu a întrebat pe ministrul honvezilor, dacă are cunoștință, că la 25 August anul trecut, ofițerii și soldații din regimentul de honvezi, au maltratat, bătut și rănit fără nici un motiv, în strade și în curte 33 cetățeni români, între cari 9 femei, parte mai grav, parte mai ușor.

Dacă d-l ministru are cunoștință de aceasta, este el înclinat a spune dacă a orânduit ancheta și a comudica rezultatul acestei anchete? Apoi nacă vinovații au fost pedepsiți și dacă d-l ministru e dispus să dea în public prin cameră sau pe orice cale de publicitate dosarul actelor încheiate.

Deputatul Wilhelm *Mezöfi* a interpelat apoi pe ministrul de interne în chestia reformei electorale.

Budapesta, 16 Ianuarie. După votarea proiectului contingentului de recruți de către dietă, se vor retrage toate proiectele de lege și se va prezenta proiectul pentru revizuirea regulamentului Camerei. După votarea revizuirei se va închide a doua sesiune, și se va deschide a treia sesiune.

Budapesta. 16 Ianuarie. Organul central socialist „Népszava“ află amănunte interesante asupra modului cum e vorba să se facă de către guvern reforma electorală. Ziarul află din sursă positivă, că guvernul va introduce votul universal plural. Principiul reformei este acela, că fiecare cetățean care are împlinită vârsta de 24 ani și știe ceti și scrie ungurește să aibă vot. Guvernul stă încă în fața a două proiecte. După unul rezultă, că toți acei cari știu ceti și scrie ungurește să aibă dreptul la câte două voturi; după celălalt rezultă, că cei cari plătesc dări mai mari să aibă dreptul la mai multe voturi. Cei, cari au vre-o diplomă, să aibă dreptul la trei voturi: unul pentru diplomă, al doilea pentru dările pe cari le plătește și al treilea pentru că știu ceti și scrie ungurește. Ziarul socialist anunță că, dacă guvernul va persista în aceste proiecte ale sale, va întâmpina o campanie din cele mai crâncene din partea socialiștilor.

Budapesta, 16 Ianuarie. Eri s'a judecat apelul în cunoscuta afacere Polonyi-Heltai-Komlos. După cum se știe, Frantz Heltai și Komlos exprimându-se că Polonyi ar fi primit 20000 cor. din partea societății maritime dunărene pentru a obține în schimb oarecari concesii din partea representanților orașului Budapesta — Heltai și Komlos fiind dați judecății, au fost condamnați amândoi. Curtea de apel *a casat acum sentința*, trimițând procesul din nou în fața primei instanțe judecătorești.

Budapesta, 16 Ianuarie. Episcop al Csenadului a fost numit deputatul Csernoch Janos.

Mari demonstrații în Agram.

Agram, 16 Ianuarie. Noul ban al Croației, baronul Paul Rauch. a sosit eri la Agram, unde a fost primit în gară de către capii autorităților. Reprezentantul primarului Kackic, l'a salutat în numele orașului, ca pe un fiu al Agramului. Banul a răspuns declarând că e mândru de originea lui și că va îngriji de aproape de interesele orașului. Baronul Paul Rauch a fost apoi salutat în numele corpului funcționarilor.

Când voi să răspunză, fu însă întrerupt prin fluerături și strigăte ostile, așa că nu putu să-și continue răspunsul. După restabilirea liniștei, banul termină foarte scurt, declarând că își va expune părerile în fața funcționarilor, când vor fi excluse elementele turbulente.

Banul și suita sa luară loc apoi în trăsuri, pornind în oraș. Se produse însă o învălmășeală și un sgomot de nedescris, încât trăsurile nu-și mai putură continua drumul. *La un moment dat pietrele începură să sboare deasupra trăsurilor și mai toate geamurile echipagiilor fură svarte.* Demonstranții urmăriră cortegiul trăsuritor pe tot drumul. Agitația în oraș e foarte mare.

Agram, 16 Ianuarie. Asupra demonstrației organizate cu prilejul sosirei noului ban, se mai comunică următoarele amănunte:

Cea mai mare parte a mulțimei se grămădise în fața trăsurei banului, care era precedată de acea a șefului poliției. Cele mai multe pietre fură aruncate asupra acestei trăsuri. Mai multe persoane aruncară sub trăsura șefului poliției, rachete, a căror explozie produseră o mare spaimă. La început se credea că e vorba de un atentat cu bombe.

Pe strada Duga trăsura banului era așteptată de un public imens. Polițiștii interveniră însă și risipiră mulțimea cu săbiile scoase.

Sunt mulți răniți, între cari și copii. In fața palatului banului a avut loc o adevărată luptă între public și poliție. Demonstranții au voit să spargă poarta și să pătrundă în curtea palatului. S'au operat numeroase arestări.

Banul a declarat după ameazi unui ziarist din Budapesta, că nu se teme de demonstrațiile poporului, pentrucă e trimis de rege, care n'are nevoe să întrebe pe nimeni pe cine să trimeată ca ban în Croația. El a declarat, că va restabili ordinea la nevoe chiar cu mână de fier.

Bibliografie.

»Luceafărul«. Nr. 23—24 a apărut cu următorul sumar: M. S. Râmniceanu: Giotto. D. M. Teodorescu: Casa lui Mazăre. V. Buta: Din Popor. Octavian Goga: Iudita (poezie după I. Kiss). I. Ciocârlan: Inimă de mamă (nuvelă). I. Agârbiceanu: Nepotrivire (nuvelă). Cronica: Teatrul nostru, Incă odată »Puterea întunerecului«, Solidaritate interconfesională, »Die Karpathen«, Expoziția de copii din Ilimbav, Bibliografie. Poșta Redacției. — Poșta administrației.

Ilustrațiuni: Giotto, Madonna din Ognisanti, Florența.—Niccolo Pisano, Prezentarea în templu.—Giovanni Pisano. Omorârea pruncilor.—Cimabue, Madonna de Rucellai.—Giotto, Renunțarea Sf. Francisc la averile pământești.—Giotto. Ioachim la păstori.—Giotto, Intâlnirea Mariei cu Elisabeta.—Giotto, Plângerea lui Isus, Nașterea Sf. Ioan și darea numelui de către Zaharie.—Giotto, Căsătoria lui Sf. Francisc cu sărăcia, Expoziția de copii din Ilimbav: mamele cu copiii premiați, Primul premiat la expoziția de copii din Ilimbav.

»Sămănătorul«. Revistă literară săptămânală din București. Nr. 1 dela 1 Ianuarie 1908, a apărut cu următorul sumar: I. Scurtu: Privilegiul satirei. G. Vâlsan: Glasul primăverii ascultă (poezie). A. Mirea: Trei artiști: Kimon Loghi—Lukian —Oscar Spaethe. C. Teodorescu: Rânduri de scrisoare (poezie). G. M. Murgoci: Antiochus Dimitrievici Cantemir (1708—1744), (traducere). N. Dunăreanu: Domnul Davidescu (nuvelă). P. și M. Murgoci: Cronică. A. Mirea: Cronica veselă: Corridă.

Fragmente istorice despre boerii din Țara Făgărașului de *Ioan cav. de Puscariu.* Vol. IV conținând documentele (diplomele) la fragmentele istorice de mai sus. Volumul are 836 pag. și un idice alfabetic, și costă 5 coroane 20 filer. Se poate procura direct dela autorul sau prin librăria Arhidiecesană din Sibiiu.

St. O. Iosif. „*Zorile*“ Dramă istorică în două acte și în versuri. Prețul 1 cor. (10 b. porto).

„*P. Ispirescu*“ Povestirile unchiașului sfătos. 1 cor. 50. (10 b. Porto).

Vasile Alexandri. Ediția II din opere complete. *Teatru I.*

De cuprinsul următor:

„Șoldan Viteazul“, Mama Angheluța“, „Herșcu Boccegiul“, „Clevetici“, „Sandu Napoilă“, „Surugiul“, „Ion Păpușariul“, „Cucoana Chirița“ „Barbu Lăutaru“, „Paraponisitul“, „Kera Nastasia« „Haimana“, „Gură-Cască“, „Stan Covrigariul“, „Vivandiera“, „Păcală și Tândală“, „Scara mâței“ „Craiu nou“, Hartă Răzășul“, „Ramășagul“, „Peatra din casă“, „Nunta țărănească“, „Chirița la Iași“, „Chirița în Provincie“.

Prețul 1 cor. 50 b. (20 bani porto)

„O roșă veștejită“ cu text nemțesc după Heine și românesc de Matilda Cugler-Poni pentru voce și pian. Prețul 1 coronă, plus 5 bani porto.

Diverse.

Pălăriile cucoanelor în teatru. De când se duce la Paris o campanie vie împotriva pălăriilor mari, cu cari vin cucoanele la teatru, împedecând cu ele pe ceilalți spectatori să vadă ce se petrece pe scenă — nu trece reprezentație, în timpul căreia să nu se întâmple scene hazlii.

Cu prilejul representațiilor din urmă la »Moulin-Rouge« au fost chiar scene furtunoase. La strigătele unor spectatori, cari învitau cocoanele să-și pună pălăriile la garderobă, a isbucnit un scandal mare. Cucoanele nu voiau de loc; mai mulți »cavaleri« au sărit în ajutorul lor și era cât p'aci să se încingă o mare încăierare. Pe când însă gâlceava era la culme, unui spectator îi vine o ideie genială. Se urcă pe un scaun și cu o voce răsunătoare zise: »In numele republicei franceze, d-nele sunt rugate să-și dea jos pălăriile!« Apelul patriotic a avut efectul dorit: — într'o clipă pălăriile dispărură de pe capetele Parizienelor, cari dovedeau astfel că sunt republicane leale.

Surprizele catacombelor. Spre a căuta în catacombele de sub Pariz, un loc potrivit pentru niște experiențe stiențifice, un savant al Muzeului și câțiva din separatorii săi trebuiră, nu de mult să se coboare înăuntru cu scopul de a face o exploratiune. Un gardian, un inginer și învățații străbătură mai întâiu galeriile, cari dau sub grădina plantelor. Dar terenul a fost găsit prea umed și se abătură de la drum spre a lua altă direcțiune. In curând, la lumina făcliilor, apăru un fel de delușor, în forma unei piramide, care le ținea calea. Nu era în realitate, decât un morman de capete de pisici îngrămădite de zile, dintre cari unele, cele de-asupra, păreau de curând tăiate, pe când cele de desupt erau cu totul uscate. De aci surpriză, satisfacție, înmărmurire pe bieții exploratori; conjecturi și hipoteze! Oare de unde puteau proveni aceste capete de pisici? Inginerul desfășură o hartă a catacombelor. Cu degetul urmară drumul parcurs și găsiră că ei se aflau sub un loc, care făcea un colț de casă. Cu toții bufniră de râs. De-asupra lor era bucătăria unui restaurant....

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.